

Рад за примљен: 15.05.2022. године
Рад прихваћен: 25.05. 2022. године

УНАПРЕЂЕЊЕ ОБУКЕ НА ПОЛИЦИЈСКОЈ АКАДЕМИЈИ БАЊА ЛУКА РАЗВОЈЕМ НАСТАВНОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА

Др Сузана Миросавић¹

Апстракт: Настава је сложен, плански организован и вођен процес у коме полазници обуке усвајају знања и вјештине. Оснивање Полицијске академије Бања Лука 1999. године подразумијевало је и израду наставног плана и програма којим ће се одредити циљеви, исходи и садржај обуке, облици извођења наставе, фонд часова, начини провјеравања, оцјењивања и вредновања успјеха кадета, трајање обуке, те услови и начин реализације. Пратећи развој савременог друштва и моделе полицијских обука земаља у региону, непрекидно се ради на унапређењу наставног плана и програма Полицијске академије Бања Лука.

Кључне ријечи: наставни план и програм, наставни предмети, обука полиције, Полицијска академија

УВОД

Полицијско обазовање у РС има континуитет полицијског обазовања бивше СФРЈ, односно СР БиХ. Након распада СФРЈ, 1992. године са радом почиње Средња школа унутрашњих послова Бања Лука као сљедник Средњошколског центра „Мијо Керовић – Гуја“ из Сарајева. Потреба реформе управе, а у оквиру ње и реформа полиције, те њене улоге у друштву, наметнула је потребу за новим системом полицијске обуке, што је резултирало оснивањем Полицијске академије Бања Лука.

¹ Министарство унутрашњих послова Републике Српске, e-mail: suzana.mirosavic@education.muprs.org

Обука на Полицијској академији настављена је на предметном принципу са потпуно одвојеним практичним радом полазника – кадета, практично наслијеђена од Средње школе унутрашњих послова.

До значајне промјене у планирању и извођењу полицијске обуке долази 2011. године преласком на модуларни систем обуке. У образовању, модул се поима као обликовање наставних садржаја и поступака у заокружене цјелине. Модул је логички заокружена цјелина функционално и тематски повезаних програмских садржаја и облика рада, која садржи исходе учења и критеријуме за њихово испитивање и оцјењивање, обухватају један или више предмета, а дио је програма за стицање квалификације.

Модуларна настава је започела са успостављањем паралелних веза са Републиком Србијом. У сарадњи са њиховим инструкторима и искуствима која су нам пренијели, дио наставног кадра је прошао и тренерску обуку, тј. андрагошки приступ настави. Модуларна настава и прихваћени концепт полицијске обуке су у функцији принципа „цјеложивотног учења“ гдје се обука на Полицијској академији ограничава на стицање неопходних или потребних знања и вјештина полицајцу опште полиције у чину млађи полицајац, уз ширу обуку за потребе саобраћајне полиције. Даље стручно напредовање и усавршавање, оспособљавање за одређене специјалности врши се већим бројем стручних и специјалистичких курсева.

Од оснивања до данас, Полицијска академија континуирано ради на усавршавању наставног плана и програма полицијске обуке и стручног оспособљавања кадета са циљем да се успостави што квалитетнија полицијска обука кадета за компетентно обављање основних полицијских послова у складу са Законом о полицији и унутрашњим пословима Републике Српске, као и са међународним уговорима и конвенцијама које је усвојила Република Српска, те стандардима полицијског поступања.

На основу извршене анализе послова и задатака, у складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Министарству унутрашњих послова Републике Српске којим је прописана средња стручна спрема четвог степена сложености, идентификована су знања, вјештине, способности и ставови неопходни за компетентно обављање полицијских послова, те се на бази тога сачињавају наставни план и програм и концепт полицијске обуке и стручног оспособљавања кадета полицијске академије.

Појмовно схватање образовања, обуке и наставног плана и програма

Образовање и обука се често користе као синоними, па одатле потреба да се укратко објасне ови појмови понаособ.

Образовање је темељ сваког развијеног друштва, јер само улагањем у људске ресурсе долази до развоја друштвених подсистема који су неопходни за што бржи друштвени напредак који води ка бољем квалитету живота људи. Оно је јако битно, чак и одлучујуће за судбину и личности и друштва. Образовањем се обогаћује људска спознаја, а обухвата усвајање одређеног система знања, формирање практичних умијећа и навика што је заправо темељ развоја спознајних снага и способности, као и повезивања знања са практичном и професионалном дјелатношћу.

Својевремено је УНЕСКО² дао одредбу у којој се под образовањем схвата „реализовање процеса свестраног развоја човјека који се одвија током цијелог његовог живота, а усмјерен је на најповољније развијање његових способности у интелектуалном, физичком, емоционалном, моралном и духовном смислу“.

Обука или тренинг значи сваки организован програм увјежбавања неке интелектуалне или физичке активности. Исто тако, обука је планирана активност стицања вјештина или знања која захтијева успјешно обављање одређеног посла, те која је усмјерена на стицање специфичних знања, вјештина и техника потребних за конкретан посао.

Неке од разлика између обуке и образовања су:

- Обука се односи на чин усвајања специфичних вјештина, док образовање обухвата стицање свих знања у било којој институцији;
- Обуком се развијају специфичне вјештине, док је образовање типичан систем учења;
- Концепт обуке је ужи, а образовање подразумеива шири концепт;
- Трајање обуке је краће од трајања образовања;
- Током обуке полазници уче како извршавати конкретне задатке, док се образовањем обухватају општи појмови за будуће послове и изазове.

Наставни план је основни документ којим се прописује списак наставних предмета и модула и њихов број часова, док се наставним програмом

² Организација за образовање, науку и културу Уједињених нација (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) је специјализована организација у оквиру Уједињених нација која се бави унапређењем међународне сарадње на пољима науке, образовања и културе, са циљем да допринесе миру, смањењу сиромаштва, одрживом развоју и међународном дијалогу кроз образовање, културу и информисање. Основана је 1945. године и са сједиштем у Паризу, UNESCO броји 195 држава чланица које су укључене у рад ове организације кроз неки од ових програма: образовање, природне науке, друштвене науке, култура и комуникација и информисање.

одређују и конкретизују обим, структура, дубина и редослијед наставних предмета и модула, односно подручја заступљених у наставном плану.

У правилу, наставним планом и програмом утврђују се сврха, циљеви, задаци и исходи учења, наставни предмети и програмски садржаји, трајање, седмични број наставних часова, ситуационе и практичне обуке, број часова за сваки предмет, као и други услови за извођење наставног плана и програма.

ОБУКА НА ПОЛИЦИЈСКОЈ АКАДЕМИЈИ БАЊА ЛУКА КРОЗ НАСТАВНЕ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМЕ У ПЕРИОДУ ОД 1999. ДО 2011. ГОДИНЕ

Од оснивања Полицијске академије до данас, мијењали су се и концепт обуке и наставни план и програм.

Основа за израду наставног плана и програма за прве класе Полицијске академије Бања Лука је био опис послова полицајца који је тад садржавао велики број различитих задатака са тенденцијом сталног унапређивања, те су се уважили и међународно прихваћени принципи и стандарди обуке полиције. На садржај таквог наставног плана и програма Полицијске академије, тада су дале сагласност и све организационе јединице Министарства у сједишту по својим линијама рада.

Према наставном плану и програму, први концепт обуке је у ствари био програм стручног образовања полазника на Полицијској академији који се изводио у трајању од 12 мјесеци. Први дио, од шест мјесеци, био је теоријски и изводио се у просторијама Школског центра, гдје су полазници присуствовали теоријском дијелу наставе из петнаест наставних предмета. По завршетку теоријског дијела наставе полазници Полицијске академије су упућивани на практичну обуку у Станице јавних безбједности на подручју Републике Српске у трајању од шест мјесеци.

Програм стручног оспособљавања полазника на Полицијској академији је обухватао стручна теоријска знања, наставне садржаје практичне природе и професионалну праксу.

Основа за израду наставног плана и програма чије садржаје је требало да усвоје полазници била је опис послова полицајца заснован на демократским принципима. Сама професионализација полиције као генерални циљ обуке заснивала се на фокусирању стручних знања кроз осавременењен едукативни процес конципиран тако да омогући примјену квалитативно нове полицијске праксе у демократским оквирина.

Задаци који су били постављени пред овакав програм обуке полазника на Полицијској академији су:

- бржа трансформација полиције,
- потпуније задовољење принципа јавности рада полиције,
- омогућавање константног стручног усавршавања,
- примјена нових методолошких принципа у обуци,
- задовољење свих стандарда професионалне етике,
- изградња културе понашања и одговорног односа према државној и приватној имовини, скромност и демократичност,
- његовање хуманости, заједништва и одговорности пред заједницом,
- васпитање у духу равноправности грађана, вјерности својој отаџбини и спремности за одбрану њене суверености и независности,
- развијање радних навика, умјешности планирања и организовања, критичког процјењивања властитих и туђих способности, смисла за рационализацију и прихватање нових методолошких поступака,
- прихватање и усвајање међународних правила и стандарда полиције.

Према овом наставном плану и програму, у настави се акценат стављао на заштиту људских права и слобода, људског достојанства и закона, као и на примарну функцију полиције у заштити живота и имовине грађана са нагласком на јавност рада полиције и на придржавање кодекса професионалног понашања полиције, као и на поступање полиције у једном од најосјетљивијих подручја примјене посебних овлаштења и дужности, а то је употреба силе.

Табела број 1 – Предмети из Наставног плана и програма за I, II, III, IV, V, VI, VII и VIII класу Полицијске академије Бања Лука

РБ	НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Број часова			
		Укупно	Теорија	Практ. вјежбе	Ситуациона настава
1.	Људска права и вриједности	30	25	5	
2.	Надлежности полиције и кодекс понашања	120	62	12	16
3.	Саобраћајни прописи и обука у управљању полицијским возилом	70	35	20	15
4.	Обука у руковању наоружањем и средствима принуде	80	19	54	7
5.	Криминалистика	88	54		34
6.	Информациони систем и систем веза	50	22	28	
7.	Увод у право	24	24		
8.	Управно право	33	31	2	
9.	Основи уставног уређења	22	20	2	
10.	Прекршајно право и ЈРМ	26	23	1	2
11.	Кривично право	36	25	5	6

РБ	НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Број часова			
		Укупно	Теорија	Практ. вјежбе	Ситуацио-на настава
12.	Кривично процесно право	31	19	4	8
13.	Основи психологије за полицију	33	31		2
14.	Правопис и кореспонденција	30	30		
15.	Страни језик	50	36	11	3
16.	Специјално физичко образовање – Самоодбрана	100	41	51	8
17.	Физичка култура и прва помоћ	60	17	43	
УКУПНО		883	514	238	131

ОБУКА НА ПОЛИЦИЈСКОЈ АКАДЕМИЈИ БАЊА ЛУКА КРОЗ НАСТАВНЕ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМЕ У ПЕРИОДУ ОД 2011. ДО 2022. ГОДИНЕ

Након извршене евалуације наставног плана и програма и дефинисаних недостатака, 2011. године приступило се ревизији наставног плана и програма и промјени концепта обуке.

Исте године, израђен је наставни план и програм основне полицијске обуке првог нивоа на основу извршене анализе посла и задатака полицијских службеника опште надлежности и управо на основу те анализе идентификована су знања, вјештине, способности и ставови неопходни за компетентно обављање основних полицијских послова.

Преласком на нови концерт обуке указала се потреба за едукацијом кадра на Полицијској академији. У ту сврху колеге из МУП-а Републике Србије су организовале „Курс за тренере“ на којем је стављен акценат на рад са одраслима, тј. андрагошки³ приступ реализацији наставног програма. Оправданост преласка на андрагошки приступ огледа се у чињеници да су полазници Полицијске академије особе старије од 18 година, као и да је нови концепт обуке усмјерен на усвајање неких андрагошких принципа као што су: самосталност и самоусмјереност, животно искуство и знање, практичност, мулти-сензорно учење, активно учење, примарност, итд. Обука се по потреби реализује у континуитету.

У првобитним наставним плановима и програмима стручног образовања полазника Полицијске академије имали смо дефинисане циљ и задатке који су били потребни за остваривање тог плана. Такав концепт био је свеобухватан и општи и реализовао се кроз предметну наставу. Новим

³ Педагогија је наука о образовању и васпитању дјеце. Андрагогија је наука о образовању и учењу одраслих и бави се наставом усмјереном на полазника и систематским помагањем одраслима у учењу тако што подстиче њихову способност да сами себе усмјеравају у процесу.

концептом обуке кренуло се обрнутим редослиједом, односно, у сарадњи са Центрима јавне безбједности дефинисани су конкретни послови и задаци које млађи полицајац треба да зна да примени након завршене Полицијске академије. То су били исходи обуке. Исходи представљају јасно дефинисане радне компетенције, знања, вјештине и ставове који се постижу након одређеног процеса образовања, који су нам били темељ за одређивање броја и назива стручних модула. Да би се адекватно приступило реализацији наставе из модула требало је дефинисати која су то знања и вјештине потребне као основа за реализацију садржаја по модуларним јединицама, те је сљедећи корак био одређивање назива и садржаја предмета и вјештина. На тај начин сачињен је наставни план и програм са предметно-модуларном наставом која се реализује у три блока, а то су:

- опште теме о раду полиције,
- вјештине полиције, и
- стручни модули.

Након окончања наставе из предмета, модула и вјештина, полицијска обука кадета се реализује у оквиру ситуационе обуке која траје девет радних седмица. Ситуациона обука представља сублимацију знања и вјештина кадета које су стекли током претходног дијела полицијске обуке. За вријеме реализације ситуационе обуке реализују се и семинари за кадете из сљедећих наставних тема:

- Тероризам;
- Трговина људима;
- Родно засновано насиље, међународни и домаћи документи који регулишу област родно заснованог насиља, Акциони план за имплементацију резолуције УН 1325⁴;
- Поступање полиције према лицима са менталним поремећајима;
- Специфичности поступања полиције са мигрантима;
- Однос полиције и ЛГБТ заједнице; и
- Сензибилизација полиције за откривање и поступање у случајевима сексуалног искоришћавања и злоупотребе дјецe – Ланзеротска конвенција.

4 Резолуција 1325 Савјета безбједности Уједињених нација – Жене, мир и безбједност једна је од најважнијих резолуција свјетске организације у области мира и безбједносне политике. Поменута резолуција, која је усвојена 31. октобра 2000. године, посебно наглашава посљедице оружаних сукоба по жене и дјевојке и важност улоге жена у изградњи мира и постконфликтном опоравку друштва и у сагласности је са општеприхваћеним међународно-политичким и правним документима и стандардима у области мира, безбједности и људских права.

Важећи наставни план и програм полицијске обука реализује се кроз двије фазе обуке које представљају повезану цјелину. Прва фаза обуке реализује се на Полицијској академији у укупном трајању од 8 мјесеци и друга фаза – приправнички рад у полицијским управама Министарства унутрашњих послова Републике Српске у трајању од 6 мјесеци. Укупно трајање полицијске обуке је 14 мјесеци.

Табела број 2 – Предмети, вјештине и модули актуелног НПП Полицијске академије Бања Лука

Редни број	Наставни предмет, вјештина или модула		Наставни фонд часова			
	Шифра	Назив	Број часова предавања	Број часова практичне наставе	Број часова провере знања	Укупан фонд наставних часова
ПРЕДМЕТИ: Опште теме о раду полиције			130	13	32	175
1	ОНП	Организација и надлежност полиције	17	0	6	23
2	ПП	Прекршаји и прекршајни поступак	17	0	5	22
3	УП	Управни поступак у области унутрашњих послова	16	0	4	20
4	КП	Основи кривичног права и улога полиције у истрази	19	0	2	21
5	УС	Уставно уређење Републике Српске и БиХ	8	0	2	10
6	ЉП	Људска права и полицијска етика	15	0	2	17
7	МХ	Менталнохигијенски аспекти полицијске професије	12	0	4	16
8	МП	Малољетници и полиција	13	6	3	22
9	СЈ	Српски језик и култура изражавања	13	7	4	24
ВЈЕШТИНЕ ПОЛИЦИЈЕ			77	240	35	352
10	ОВ	Одбрамбене вјештине и општефизичка оспособљеност	12	140	8	160
11	ПТ	Полицијска тактика	0	24	2	26
12	ПН	Руковање полицијским оружјем са наставом гађања	12	42	9	63
13	ВК	Вјештине комуникације	15	0	6	21
14	СП	Стројево правило	4	24	2	30
15	СВ	Систем веза	10	2	2	14
16	ИС	Информациони систем	8	8	2	18
17	Е/Њ	Страни језик (енглески/њемачки језик)	16	0	4	20
СТРУЧНИ МОДУЛИ			188	162	41	391
18	МБС	Безбједносни сектор	23	21	3	47
19	МПО	Полицијска овлашћења	43	36	11	90

Редни број	Наставни предмет, вјештина или модула		Наставни фонд часова			
	Шифра	Назив	Број часова предавања	Број часова практичне наставе	Број часова провере знања	Укупан фонд наставних часова
20	МЛС	Лишење слободе	16	20	4	40
21	МСК	Сузбијање криминалитета	40	12	12	64
22	МКС	Контрола и регулисање саобраћаја	36	28	6	70
23	МЈРМ	Одржавање јавног реда и мира	30	45	5	80
СЕМИНАРСКИ ДИО НАСТАВНИХ САДРЖАЈА						19
СИТУАЦИОНА ОБУКА						270
У К У П Н О			414	685	108	1207

Праћење остварења задатака и анализу стручног оспособљавања врше ментори-координатори и полицајци ментори, да би у складу са оствареним резултатима сачинили коначну оцјену приправника током приправничког рада. Ментори-координатори и ментори полицајци упознати су са новим концептом обуке и програмом приправничког рада како би и сами могли примијенити андрагошке принципе и адекватно оцијенити рад кадета, који је предуслов за полагање стручног испита након завршеног приправничког рада.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Из свега наведеног може се закључити да се обука на Полицијској академији Бања Лука реализује поштујући европске стандарде о поступању полиције у заједници, као и принципе ОЕБС-а и УН-а о дјеловању полиције у демократском друштву. Фокус полицијске обуке кадета је на заштити и афирмацији људских права. Такође, предавачи и инструктори полицијске обуке су едуковани о нужности имплементације европских стандарда у полицијску обуку, те их примјењују у едукацији, а сходно томе сви инструктори су едуковани од стране релевантних европских и свјетских организација.

Савремена полиција се све мање темељи на физичкој снази и употреби средстава принуде, а све више на разумијевању глобалне улоге полиције која се односи на заштиту живота, имовине и права грађана, као и борбе против свих облика криминалитата. Управо зато професионализација полиције као генерални циљ обуке, заснована је на фокусирању стручних знања кроз осавременен едукативни процес конципиран тако да омо-

гући примјену квалитативно нове полицијске праксе у демократским оквирима.

Досадашње искуство је показало да овакав концепт обуке има најбоље резултате у оспособљавању кадета у практичним ситуацијама, али свјесни данашњице и савремених проблема који нам се намећу, коинтувирано радимо на праћењу нових трендова обуке.

Управо зато, послје завршетка обуке сваке класе, приступа се анализи и евалуацији наставног плана и програма, а све у циљу да се пронађе најприхватљивији концепт обуке који ће одговорити на неопходност сталног прилагођавања промјенљивим захтјевима рада и потреби континуираног стручног усавршавања.

ЛИТЕРАТУРА

1. Кузмановић, Р. (2002). *Мултидимензионалност у систему образовања полиције*, Бања Лука: Виша школа унутрашњих послова.
2. Шикман, М. (2017). *Изазови полицијске обуке и стручног усавршавања – 25 година искуства*. Часопис „Безбједност, полиција, грађани“. Бања Лука: Министарство унутрашњих послова Републике Српске.
3. Миладиновић, А., Миросавић, Т., Марковић, Д., (2017). *Мјесто и улога Средње школе унутрашњих послова Бања Лука и Полицијске академије Бања Лука у полицијском школству Републике Српске*. Часопис „Безбједност, полиција, грађани“. Бања Лука: Министарство унутрашњих послова Републике Српске.
4. Јауз, М. (2002). *Нека искуства Полицијске академије Сарајево и правци развоја*, Бања Лука: Виша школа унутрашњих послова.
5. Даничић, М. (2002). *Школски центар полиције Министарства унутрашњих послова Републике Српске у функцији образовања, реформе, демократизације и успостављања мултиетичности полиције*, Бања Лука: Виша школа унутрашњих послова.
6. Влада Републике Српске, (2012). *Пројекција развоја полицијског образовања, обуке и усавршавања за период 2012-2021. године*,
7. Закон о средњем и високом образовању, Службени гласник Републике Српске, број: 41/18
8. *Кључне разлике између обуке и образовања*, приступљено 15. 4. 2022. на сајт <https://hr.gadget-info.com/difference-between-training>
9. *Member states of the UNESCO*, приступљено 29. 4. 2022. на сајт <https://www.worlddata.info/alliances/unesco.php>
10. *Национални акциони план за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2017–2020)*, приступљено 29. 4. 2022. на сајт <https://www.osce.org/files/f/documents/0/7/341161.pdf>

IMPROVING TRAINING AT THE POLICE ACADEMY BANJA LUKA BY DEVELOPING A CURRICULUM

Др Сузана Миросавић⁵

Abstract: Teaching is a complex, planned and guided process in which trainees acquire knowledge and skills. The establishment of the Police Academy Banja Luka in 1999 included the development of a curriculum that will determine the goals, outcomes and content of training, forms of teaching, fund of classes, ways of checking, evaluating and evaluating cadet success, duration of training, and conditions and manner realization. Following the development of modern society and models of police training of countries in the region, we are constantly working to improve the curriculum of the Police Academy of Banja Luka.

Key words: curriculum, subjects, police training, Police Academy

⁵ Ministry of Internal Affairs of the Republic of Srpska, e-mail: suzana.mirosavic@education.muprs.org

